

NOSTĀJA

Apstiprināts LSA Domes sēdē

25.11.2017.

Protokola nr.2017/DP8

25.11.2017.

Rīgā

Nr. 2017/NP4

Par valsts vienotā jurista kvalifikācijas eksāmena ieviešanu Latvijā

ORGANIZĀCIJA

Latvijas Studentu apvienība (turpmāk — LSA) pārstāv Latvijas studējošo intereses nacionālā un starptautiskā līmenī. Saskaņā ar Augstskolu likumu apvienības biedri ir visu Latvijas augstskolu studējošo pašpārvaldes. LSA pauž demokrātiskā procedūrā formulētu, reprezentatīvu Latvijas studējošo viedokli.

SITUĀCIJA

10. novembrī Ministru kabineta sēdē tika caurskatīts informatīvais ziņojums “Par valsts vienotā jurista kvalifikācijas eksāmena ieviešanu”.

Informatīvajā ziņojumā juridiskajā izglītībā Latvijā konstatētas virkne problēmu, kuru rezultātā tiesību zinātņu studiju programmu absolventiem ir salīdzinoši vājas zināšanas un prasmes jurisprudencē, kas tieši apdraud tiesiskuma intereses. No Ministru kabineta pieņemtā protokollēmuma secināms, ka problēmas risināšanai plānots ieviest vienoto jurista kvalifikācijas eksāmenu.

Eksāmens ir paredzēts jurisprudences maģistra studiju beigās kā obligātā studiju sastāvdaļa, un tiks piemērots tiem, kas no 2019. gada rudens semestra uzsāk studijas. Eksāmens norisināsies reizi semestrī, sesijas laikā.

Šobrīd Tieslietu ministrijas starpinstitūciju sanāksmē ir plānots, ka eksāmens sastāvēs no 3 teorētiskiem jautājumiem un kāzusa piecās jomās - krimināltiesības un kriminālprocesa tiesības; civiltiesības, civilprocesa tiesības un komerciesības; konstitucionālās tiesības, administratīvās tiesības un administratīvā procesa tiesības; starptautiskās un Eiropas Savienības tiesības; Tiesību teorija, tiesību filozofija un Latvijas tiesību vēsture. Ir paredzēts, ka, lai studējošais pierādītu savu jurista kompetenci, tad tam ir sekmīgi jānokārto visas jomas. Katras jomas kārtošanai ir paredzēta viena diena.

Tāpat arī ir paredzēts, ka, ja studējošais ir kavējis eksāmenu attaisnojošu iemeslu dēļ, tad viņam ir iespēja neilgu laiku pēc eksāmena beigām censties vienā dienā pārkārtot visas nokavētās jomas.

Šobrīd Latvijā arī pastāv augstākās izglītības iestādes, kas piedāvā jurisprudences studijas maģistra līmenī, bet kurās nenotiek studijas visās jomās, kas tiks pārbaudītas eksāmenā. Piemēram, Rīgas Juridiskajā augstskolā studējošajiem studiju programmā nav krimināltiesības, un Baltijas Starptautiskajā akadēmijā studējošie specializējas privāttiesības un krimināltiesībās.

Atsevišķās augstākās izglītības iestādēs tiek piedāvātas četrgadīgas pilna laika profesionālā bakalaura studijas, pēc kuru pabeigšanas studējošie iegūst juriskonsulta kvalifikāciju. Tajā pašā laikā citās augstākās izglītības iestādēs tiek piedāvātas trīsgadīgas pilna laika akadēmiskā bakalaura tiesību zinātņu studijas. Vienīgā atšķirība starp šo studentu viena līmeņa iegūto izglītību ir nepieciešamība pēc profesionālā bakalaura studiju procesa ietvaros iegūtas prakses. Vienlaikus akadēmiskā bakalaura studiju programmām nav liegta prakses ietveršana šajās programmās, kā arī akadēmiskā bakalaura studiju programmu studenti lielākoties apvieno studijas ar darbu studiju 3.kursā vai dara to sekojošajā gadā. Abu studiju programmu absolventiem, lai iegūtu tiesības pretendēt uz jurista kvalifikāciju, ir nepieciešams apgūt divu gadu profesionālā maģistra studiju programmu, kas sevī cita starpā ietver arī prakses iziešanu. Atšķirība starp juriskonsulta un jurista kvalifikāciju ir tiesību zinātnes akadēmiskā izglītība viena gada apjomā. Iegūto prasmju un zināšanu apjoms atbilstoši spēkā esošajiem juriskonsulta un jurista profesionālās kvalifikācijas standartiem būtiski neatšķiras. Tādējādi akadēmiskā bakalaura studiju programma, gan arī profesionālā bakalaura programma pēc satura ievērojami neatšķiras, bet profesionālā bakalaura studiju programmas absolventi var iegūt jurista kvalifikāciju ne mazāk kā vienu gadu vēlāk. Savukārt darba devēji ne vienmēr saprot atšķirību starp juriskonsulta kvalifikāciju un jurista kvalifikāciju, nereti attiecinot juristam juriskonsulta kvalifikācijai atbilstošu amata aprakstu. Juriskonsulta kvalifikācija šobrīd rada mākslīgu līdzību ar jurista profesiju, kuras dēļ gan esošie, gan topošie studenti, gan arī darba devēji tiek maldināti. Tā rezultātā studenti nereti ir spiesti strādāt kā juriskonsulti, kaut arī ir ieguvuši jurista kvalifikāciju.

NOSTĀJA

LSA pauž nostāju, ka vienotais jurista kvalifikācijas eksāmens ir apsveicama iniciatīva no Tieslietu ministrijas puses, bet, lai tas sekmīgi tiktu ieviests, ir nepieciešamas sekojošas izmaiņas:

Balstoties uz dažādu augstāko izglītības iestāžu maģistra programmu specializāciju, ir nepieciešams paredzēt to, ka eksāmens sastāv no 4 obligātajām daļām - civiltiesības, civilprocesa tiesības; konstitucionālās tiesības; starptautiskās un Eiropas savienības tiesības; tiesību teorija, tiesību filozofija -, un trim variantiem, no kuriem studējošais var izvēlēties vienu - krimināltiesības un kriminālprocesa tiesības; komerciesības; administratīvās tiesības un administratīva procesa tiesības. Lai studējošais būtu sekmīgi nokārtojis, viņam būtu jāiegūst 55% no visiem punktiem katrā nozarē.

Tāpat arī ir nepieciešams atrunāt, ka, divas nedēļas pēc eksāmena noslēguma, studējošajiem, kas attaisnotu iemeslu dēļ ir to kavējuši, tiek rīkots papildus eksāmens, kas ilgst atbilstoši studējošā nokavēto dienu skaitam. Savukārt studējošajiem, kas nav sekmīgi nokārtojuši eksāmenu, ir jābūt iespējai to pārkārtot nākamajā semestrī, negaidot gadu.

Lai sasniegtu jurista kvalifikācijas eksāmena mērķi, to ieviešot, ir nepieciešams likvidēt juriskonsulta kvalifikāciju. Esošo tiesību zinātnes profesionālā bakalaura studentu tiesības ir aizsargājamas, paredzot pārejas mehānismu starp profesionālā bakalaura programmām un akadēmiskā bakalaura programmām.

REZULTĀTS

Valsts vienotā jurista kvalifikācijas eksāmens tiks ieviests un pārbaudīs jurisprudences pamatus, kā arī ļaus maģistra programmās studējošajiem specializēties sev interesējošās nozarēs, tādā veidā būtiski uzlabojot studiju kvalitāti un veicinot augstskolu specializāciju jurisprudences maģistra studiju ciklā.

Ļaujot studējošajiem, kas ir kavējuši attaisnojošu iemeslu dēļ, pārkārtot eksāmenu, tiks sniegta iespēja eksāmenam būt taisnīgam pret visiem un radīts mazāks risks studējošo nākotnei, kuri objektīvu faktoru dēļ nav ieradušies uz eksāmenu.

Prezidente

M. Belova